

'SOILIK BAIETZ DA BAIETZ' LEGEA

Polemikatik harago, ezagutu beharreko puntuak

Pasa den azarotik, batik bat, hedabideetan asko hitz egin da Sexu Askatasuna Erabat Bermatzeko Espainiako Lege Organikoaren gainean. "Soilik baietz da baietz" gisa ezaguna den legeak zarata mediatiko handia piztu du, zarata politikoaren ondorio, gehien bat. Baina informazio argigarriaren ordez, gehiago zabaldu dira uste okerrak eta mezu faltsuak. Horixe diote, behintzat, EHUko Udako Ikastaroetan *Justizia Ildo Feministan* saioa antolatu dutenek. Zarata eta desinformaziotik urrundu eta hausnarketa sakonagoa egiteko baliatu dute, legea gertutik landu duten legelari, kazetari eta feministen gidaritzapean.

 LEIRE ARTOLA ARIN HODEI TORRES

Ekainaren 26 eta 27an "Soilik baietz da baietz" legearen bueltan piztutako argi-ilunak landu dituzte Bilboko Bizkaia Aretoan, eta fokua jarri dute hedabideetan eman zaion trataeran, funtsezkoa izan baita jendartearen orokortu den legearen aurkako diskurtsoa eraikitzeko, ikastaroko hizlarien esanetan. Legearen funtsa *onespenaren* ideia izan da, eta sexu eraso eta sexu abusu delituak zaku berean bateratu dituzte, eraso jasan duten emakumeek "intimidazioa" egon dela frogatu behar ez izateko, besteren artean. Baina zigorren ezusteko murrizketek eragindako asalduraren ondorioz, PSOE eta Podemosen artean desadosta-

sunak handitu eta PSOEek aldebakarrez legea moldatu du berriro. Podemosen eta hainbat talde feministek leporatu diote *onespena* erdigunetik alboratu izana, eta birbiktimizazioa legera itzularazi izana.

Victoria Rosell magistratu eta Espainiako Gobernuaren Genero Indarkeria arloko ordezkariak azpimarratu du sistema judiziala oso patriarkala izan dela betidanik, eta lege honekin aurre-rapausoak eman direla, nahiz eta itzalean geratu diren, bortxaketatik kondenatutako gizonei zigorrak murrizten ari zirela-eta sortutako polemikagatik. Rosellek salatu du gezur ugari zabaldu direla hedabideen bidez, eta adierazi du

harrিতa dagoela nola ez diren legearen alde onak ezagutarazi.

Aurreko legearen aldean hobetu diren hainbat arlo aipatu ditu: kaleko jazarpena jaso da, irudiak hartu eta baimenik gabe zabaltzea babestu da, gobernuaren zaintzapean dauden adin txikikoen babesa handitu da, epaiketa prozesua bizkortu da... "Ez dut inon entzun hori guztia", kritikatu du.

BORTXAKETA KASUAN, LAGIN BIOLOGIKOAK

Bi puntu nabarmendu ditu Rosellek: lehena, bortxaketen kasuan mediku forentseak lagin biologikoak hartu behar dituela aurrerantzean, nahiz eta mo-

mentuan emakumeak erabaki ez duela salaketa jarri nahi, lagin horiek gordeko dira unerren batean salatzea erabakitzen badu erabiltzeko. Magistratuaren esanetan aldaketa handia da, orain arte froga faltagatik ezin baitzen delitu hori epaitu. "Emakumeak ez dira zauriekin iritsi behar, hasieratik esaten diegu sinesten diegula, eta lagina hartuko dugula". Bigarrena, beste zigor batzuk gehitu dituztela legean, kartzela zigorrez harago. Esaterako, adin txikikoekin lan egiteko inhabilitazioa, nahiz eta lan boluntarioa izan. "Zerk babesten du gehiago, kartzela zigorrak ala adin txikikoak entrenatzeko inhabilitazioak?", galdegin du.

Rosellek ziurtatu du ez direla Berdintasun Ministerioaren "hutsegiteak" izan aurpegiaratu zaizkion zenbait "akats". Adibidez, legea "presaka" egitearena: "Bi urte eta erdian prestatu dugu legea, eta pandemiaren eraginez, parte hartze herrikoi eta feminista oso handia izan du". Gainera, defendatu du "aurreikusi ezina" zela gehienezko kartzela zigorren murrizketak eragingo zuela kondenatutakoak kartzelatik ateratzea edota zigorra murriztea, eta legea ez dela zuzen interpretatu. "Nork agintzen du hemen, botere judizialak edo botere legegileak? Zergatik ez da lege berrira moldatu jurisprudentzia osoa? Eta zergatik lege hau jurisprudentzia zaharrera moldatu behar izan da? Epaillek legea ez dute behar bezala aplikatu, kontzienteki. Puntu positiboak ez dituzte aplikatu".

"Ezetz ezetz da" ideiatik "soilik baietz da baietz" baieztapenera igaro nahi izan dute lege berriarekin, eta eskubide eta betebeharren arteko diferentziaren gogoeta egin du magistratuak. "Txikitatik erakutsi zaigu 'ezetz' esan behar dugula; emakumeon betebeharra da hori, eta ulertarazten da gizonak eskubidea dutela behin eta berriz saiatzeko". Desberdinen arteko eskubidea dela dio, eta "soilik baietz da baietz" esaten denean, ordea, berdinen artekoa dela, biek eman behar baitute onespina. Emakumeei zama arintzeko onginiko legea dela azaldu du Rosellek: "Lege hau emakumeen eskubideen defentsarako egin da, baina baita estatuari betebeharrak ezartzeko ere. Estatuaren betebeharra da bortxaketak epaitzea eta emakumeekin kolaboratu behar du".

Ikastaroan etengabe errepikatu duten gisan, Espainiako Berdintasun Ministerioako kideek, eta bereziki Irene Monterok, epai gogorra jaso dute legearen harira, eskuineko oposizioaren al-

"Zerk babesten du gehiago, kartzela zigorrak ala adin txikikoak entrenatzeko inhabilitazioak?"

Victoria Rosell

detik ez ezik, herritarren partetik ere bai. Hizlariak ohartarazi dutenez, orain arte emakumeen eskubideez arduratu ez diren eskuineko sektore erreakzionarioak zigorren murrizketa baliatzen ari dira Berdintasun Ministerioaren aurka jotzeko. Dena dela, horrek guztiak merezi izan duen galdetuta, Vitoria Rosellek zera erantzun dio Irantzu Varela moderatzaileari: "Sanferminetan bortxatu zuten andreak jarraitzen du zalantzan ipintzen ea merezi izan dion salaketa jartzea –nahiz eta epaiketa irabazi duen–, prozesua oso gogorra izan delako. Lehengo legearekin salaketa

jarriko lukeen galdetuta, ezetz esaten du. Beraz, nik ezin dut zalantzan jarri ea lege berri hau egitea merezi izan digun”.

“LEGEA EZ DA ULERTU”

Sexu Askatasuna Bermatzeko Lege Integralaren itzalak eta argiak zehaztu dituzte María Naredo legelari eta Beldintzun Ministerioi aholkulariak, Nerea Barjola politilogo eta aktibistak eta Carla Vall i Duran abokatu eta kriminologoak. Nabarmendu dute legearen itzal nagusia dela ulertu ez izana, eta mugimendu feministarentzat porrota izan dela; gainera, mugimenduaren zatiketa handitu dela aipatu dute, eta jendarteak ez duela bere gain hartu auzia, baizik eta emakumeen kontua izango balitz bezala tratatu dela.

Hizlariak ohartarazi dute hedabide hegemonikoek legearen gaineko diskurtso negatiboa zabaldu dutela, eta sektore erreazionarioek informazio faltsuak hauspotu dituztela. Legearen bueltan sortutako zarata mediatikoa aztertu dute lau kazetari feministek mahai-inguruan. Mainer Galardi –Berria FM–, Patricia Reguero –El Salto– eta Isabel Muntané –Bartzelonako Unibertsitate Autonomoko Komunikazioa eta Generoa masterreko zuzendaria– jardun dira, June Fernández –Pikara Magazine– gidaritzapean, berretsi dute kazetarien lana dela feminismoa gizarteratzea, eta sexu indarkeria tentuz jorratzea; betiere eraso jasan duen emakumearen ahotsa errespetatuta eta egiturazko arazoa dela adierazita.

“Ofentsiba antifeminista handitzen ari da, eta testuinguru horretan, hedabideek erabaki dute pedagogia egin beharrean eztabaida zentratzea zigorren murrizketan”

Mainer Galardi

“Soilik baietz da baietz” legeari medioetan emandako trataera zenbait faktorek baldintzatu dutela dio Galardik: “Ofentsiba antifeminista handitzen ari da, eta testuinguru horretan, hedabideek erabaki dute pedagogia egin beharrean eztabaida zentratzea zigorren murrizketan”. Muntané gehitu du kontuan izan behar direla kazetarien prekarietatea eta formazio feminista eza, haien jokabidea ulertzeko: “Oso zaila da gaia testuinguruan kokatzen duen informazio ona argitaratzea egoera horretan, sentsazionalismora jo ohi da, diru gehiago ematen duelako”. Galardiren bidetik, uste du “gorroto diskurtsoak” eta “gene-

roaren aurkako diskurtsoak” gizartean arrakasta izaten ari direla, eta kazetariak bilatu dituztela klikak emango dizkieten titular hutsak.

KAZETARITZA AZKARRAREN ORDEZ, MAMITSUAGOA

Horren aurrean, hedabide alternatibo edo independenteen lana balioan jarri du El Saltoko Reguerok. Horren arabera, nahiago izan dute azkartasuna baino sakontasuna eta testuingururaketa lehenetsi. Reguerok jakinarazi du azaroan, zigor murrizketen auziak eztabada egin zuenean, berak astebete pasa behar izan zuela gertatzen ari zena ulertzeko. “Neuk ulertzen ez banuen, ezin nuen kontatu. Berandu erreazionatu genuen, baina uste dut egokiena zela, hausnarketarako denbora luzeago behar genuelako”. Halere, jakitun da “berandu” iriste horrek eragingo diela jende gutxiagok irakurtzea, ordurako gainerako medio gehienetan ariko baitira gaiaz hizketan.

Muntané argi dauka hori dela egin behar litzakeen kazetaritza, eta ez hedabide konbentzionalek egiten duten kazetaritza azkarra. “Denok egin behar genituzke hausnarketa, analisia, feministei ahotsa eman... eta horrela jendearen konfiantza irabazten duzu, eskertu egiten dutelako Pikara edo antzekoetan egindako artikulua sakonagoak irakurtzea, erremintak ematen dizkielako”. Mahai-inguruko lau hizlariak bat datoz: azken bost-hamar urteetan jauzia eman da kazetaritza feministagor baterantz, eta hedabide alternatiboek soilik lantzen zutena orain hegemonikoetara ere zabaldu da.

Reguerok proposatzen du legearen trataera azarotik hona begiratu beharrean, atzerago botatzeko begirada. “2018an lege proposamena zegoen, sanferminetako talde bortxaketaren harira altxatutako ahotsen ondorioz. Orditik ari gara hedabideetan sexu indarkeriari buruz hitz egiten”. Gogorarazi du azken bost urteetan hainbat auziri buruz hitz egin dela komunikabideetan: talde bortxaketak, kaleko jazarpena, sexu jazarpena, biktimaren sinesgarritasuna... Kazetari honen esanetan, era egokian ala ez, baina agenda mediatikoan egon dira gaiok: “Aukera izan dugu sexu indarkeriari buruz zabal hitz egiteko, eta soilik kale ilunetan gertatzen den ustea deuseztatze”. Reguerok espero du urte batzuren buruan gai izatea ikusteko orain lortzen

ari dela sexu indarkeriari buruz hitz egitea genero indarkeriaren aterkiaren baitan, “duela hamar urte soilik bikote harremanetakoari buruz hitz egiten baikenuen”.

Baina zein da hedabideetan sexu erasoen berri emateko erarik egokiena? Eta birbiktimizaziorik eragiten ez duena? Isabel Muntanék hiru urteko lanke-ta egin zuen sexu erasoaren bat gaingitu zuen hainbat emakumerekin, eta gomendio gida bat osatu zuen, 2016 inguruan. Ohartarazi duenez, izugarri eragiten die emakume horiei hedabideetan euri buruz argitaratzen dena irakurtzeak, eta haien eskakizun nagusietako bat da ez definitzea biktima soil gisa. Alegia, eraso egin zietenean biktima zirela, baina ez dela betirako, hori baino gehiago direla. Nerea Barjolak dioen moduan, biktima gisa islatu ordez, sexu eraso gaingitu duen pertsona gisa islatzea lagungarria da.

Azaldu dutenez, erreparaziorako modu egokia da euri autoritatea ematea, euren testigantzei aditu batenari bezainbesteko garrantzia ematea. Adibidea jarri du June Fernandezek: “Sanferminetako taldeko sexu erasoan in-

---

Azken bost-hamar urteetan jauzia eman da kazetaritza feministago baterantz, hizlarien esanetan

formazio gehien eman zuena Nagore Laffageren ama izan zen, Asun Casasola. Nabarmendu zuen sexu eraso jasan zuenari leporatzen ari zitzaioala erresistentzia nahikorik jarri ez izana, baina bere alaba hil zutela erasotzaileari aurka egiteagatik, hain zuzen. Erreparatzailea da feminizidioen familiei ere ahotsa ematea”. Halaber, gomendatu du Patricia Simonek Pilar del Alamori -30 urtez gizonarengatik indarkeria matxista jasan zuen militante feministari- Pikaran eginiko elkarrizketa ikustea, Simonek izandako jarrera “eredugarria” delako.

EZ DAGO ‘USTEZKO’ ERASORIK

Sexu eraso nola kontaktzen den, biktimaren testigantza zalantzan jartzeko arriskua dagoela gogorarazi dute hizlariak. Baina epai irmorik ezean, posible zaio bortxatzaile deitu sexu eraso egotzi dioten gizonari? Legeak dioenaren arabera, “ustezko” bortxatzaile gisa azaldu behar da. Maider Galardik, ordea, Maria Gorosarri EHUKo irakaslearen gogoeta ekarri du: “*Presuntisari* buruz mintzatzen da. Berak dio lapur bat balitz ez genukeela ‘ustezko’ hitza hainbeste erabiliko”. Galardik beste formula batzuk proposatzen ditu hori saihesteko, “bortxaketa egozten dioten gizona”, kasu.

Bide beretik, Muntanék nabarmendu du ez dela inoiz erabili behar “ustezko bortxaketa” formula, iradokitzen baita salatzailearen hitza ez dela sinesgarria. “Ni emakumeen ahotsarekin lerratzen naiz, eta ez dut ‘ustezkorik’ erabiliko”. Azken ohartarazpen bat ere egin die Muntanék kazetariei, sexualitateari eta bortxaketari lotuta: “Hedabideetan sexu erasoie buruz hitz egiten denean askotan ‘onespenik gabeko sexua’ erabiltzen da. Akats oso larria da. Sexu harremanak beti onartutakoak dira; bortxaketa botere ariketa da, ez sexualitateari lotutako zerbait”. ●